

Instytut Pamięci Narodowej

<https://ipn.gov.pl/pl/sledztwa-i-lustracja/sciganie-zbrodni-przeciwko-nar/sledztwa-1/oddzialowa-komisja-w-lodzi-sta/31487,Sledztwa-w-toku.html>
01.03.2026, 01:31

Śledztwa w toku

Zbrodnie komunistyczne

1. Śledztwo w sprawie zbrodni komunistycznej stanowiącej jednocześnie zbrodnię przeciwko ludzkości, mającej miejsce w dniu 25 czerwca 1976 roku w Płocku, polegającej na biciu pałkami protestujących przeciwko podwyżkom cen robotników przez funkcjonariuszy Zmilitaryzowanych Odwodów Milicji Obywatelskiej, co naraziło ich na bezpośrednie niebezpieczeństwo ciężkiego lub średniego uszczerbku na zdrowiu i stanowiło represję i poważne prześladowanie z przyczyn politycznych z powodu prezentowanych przez protestujących przekonań i poglądów społeczno-politycznych, a tym samym naruszenie prawa do ich wyrażania i było działaniem na szkodę interesu publicznego oraz prywatnego pokrzywdzonych (S. 72.2022.Zk).

W toku śledztwa przesłuchano kilkudziesięciu pokrzywdzonych i prowadzone są obszerne kwerendy historyczne oraz oględziny materiałów archiwalnych dotyczących masowej akcji kryptonim „Lato -76”. Śledztwo jest w toku, przesłuchiwanie są kolejni ustaleni pokrzywdzeni i w jego ramach będą weryfikowane wszystkie aspekty akcji kryptonim „Lato -76” w Płocku.

2. Śledztwo w sprawie zbrodni komunistycznych stanowiących jednocześnie zbrodnie przeciwko ludzkości, dokonanych przez działających wspólnie i w porozumieniu prokuratorów Wojskowej Prokuratury Garnizonowej w Łodzi i sędziów Sądu Pomorskiego Okręgu Wojskowego w Bydgoszczy, będących funkcjonariuszami państwa komunistycznego, w okresie od dnia 19 grudnia 1981 roku do dnia 24 czerwca 1982 roku w Łodzi, polegających na przekroczeniu uprawnień poprzez bezprawne pozbawienie wolności na czas powyżej siedmiu dni w postaci skazania Mariana K., Edwarda K., Jana S. i Michała R. na kary pozbawienia wolności, co stanowiło represję i poważne prześladowanie z przyczyn politycznych z powodu prezentowanych przez nich przekonań i poglądów społeczno-politycznych, a tym samym naruszenie praw do ich wyrażania i było działaniem na szkodę interesu publicznego oraz prywatnego pokrzywdzonych (S. 28.2021.Zk).

W dniu 29 marca 2022 r. do Sądu Najwyższego w Warszawie zwrócono się z wnioskiem o podjęcie uchwały zezwalającej na pociągnięcie do odpowiedzialności karnej byłego sędziego Sądu Pomorskiego Okręgu Wojskowego w Bydgoszczy – Czesława L. Sąd Najwyższy uchwałą z dnia 7 lutego 2024 roku uwzględnił wniosek o uchylenie immunitetu w/w sędziego w zakresie dotyczącym dwóch zbrodni sądowych popełnionych w okresie stanu wojennego. Uchwała nie jest prawomocna.

3. Śledztwo w sprawie zbrodni komunistycznych stanowiących jednocześnie zbrodnię przeciwko ludzkości, dokonanej przez działających wspólnie i w porozumieniu prokuratorów Wojskowej Prokuratury Garnizonowej w Łodzi oraz sędziów Sądu Pomorskiego Okręgu Wojskowego w Bydgoszczy, będących funkcjonariuszami państwa komunistycznego, w okresie od dnia 9 października 1982 roku do dnia 17 listopada 1982 roku w Łodzi, polegającej na przekroczeniu uprawnień poprzez bezprawne pozbawienie wolności na czas powyżej siedmiu dni w postaci tymczasowego aresztowania Marka T. i Romana P., a następnie ich skazanie, co stanowiło represję i poważne prześladowanie z przyczyn politycznych z powodu prezentowanych przez nich przekonań i poglądów społeczno-politycznych, a tym samym naruszenie praw do ich wyrażania i było działaniem na szkodę interesu publicznego oraz prywatnego pokrzywdzonych (S.

25.2021.Zk).

Z ustaleń śledztwa wynika, że Wojskowa Prokuratura Garnizonowa w Łodzi prowadziła w okresie stanu wojennego śledztwo, w którym zarzuciła Markowi T. i Romanowi P. popełnienie przestępstw z art. 48 ust. 3 dekretu z dnia 12.12.1981 r. o stanie wojennym, polegających na tym, że w październiku 1982 roku w Łodzi sporządzili w celu rozpowszechnienia znaczną ilość ulotek zawierających fałszywe wiadomości mogące wywołać co najmniej niepokój publiczny. Wobec obu podejrzanych zastosowano tymczasowe aresztowanie, które było utrzymane również po wniesieniu sprawy wraz z aktem oskarżenia do sądu. Wyrokiem z dnia 17 listopada 1982 roku Sąd Pomorskiego Okręgu Wojskowego w Bydgoszczy na sesji wyjazdowej w Łodzi uznał w/w za winnych popełnienia zarzucanych im przestępstw i skazał Marka T. i Romana P. na kary po jednym roku i sześciu miesięcy pozbawienia wolności, przy czym drugiemu oskarżonemu warunkowo zawiesił jej wykonanie na okres trzech lat. W wyniku rewizji nadzwyczajnej Sąd Najwyższy wyrokiem z dnia 8 lutego 1994 roku uniewinnił obu oskarżonych z uwagi na brak ustawowych znamion czynu zabronionego. W dniu 29 marca 2022 r. do Sądu Najwyższego w Warszawie zwrócono się z wnioskiem o podjęcie uchwały zezwalającej na pociągnięcie do odpowiedzialności karnej byłego sędziego Sądu Pomorskiego Okręgu Wojskowego w Bydgoszczy - Pawła M. Sąd Najwyższy uchwałą z dnia 5 listopada 2024 roku uwzględnił wniosek o uchylenie immunitetu Pawła M. w zakresie dotyczącym wszystkich trzech zarzucanych czynów stanowiących zbrodnie sądowe. Sąd Najwyższy uchwałą z dnia 4 września 2025 roku uwzględnił zażalenie Pawła M. uchylając uchwałę z dnia 5 listopada 2024 roku.

4. Śledztwo w sprawie zbrodni komunistycznych stanowiących jednocześnie zbrodnię przeciwko ludzkości, dokonanej przez działających wspólnie i w porozumieniu prokuratorów Wojskowej Prokuratury Garnizonowej w Łodzi będących funkcjonariuszami państwa komunistycznego w okresie od dnia 28 stycznia 1982 roku do dnia 2 marca 1982 roku w Piotrkowie Trybunalskim, polegającej na przekroczeniu uprawnień poprzez bezprawne pozbawienie wolności na czas powyżej siedmiu dni w postaci tymczasowego aresztowania Aleksandra M., Pawła N. i Mariana W., co stanowiło represję i poważne prześladowanie z przyczyn politycznych z powodu prezentowanych przez nich przekonań i poglądów społeczno-politycznych, a tym samym naruszenie praw do ich wyrażania i było działaniem na szkodę interesu publicznego oraz prywatnego pokrzywdzonych (S. 24.2021.Zk).

W toku śledztwa wykonano oględziny akt archiwalnych, z których wynika, że Wojskowa Prokuratura Garnizonowa w Łodzi prowadziła w okresie stanu wojennego śledztwo, w którym zarzuciła Aleksandrowi M., Pawłowi N. i Marianowi W. popełnienie przestępstw z art. 48 ust. 2 i 3 dekretu z dnia 12.12.1981 r. o stanie wojennym, polegających na tym, że rozpowszechniali w styczniu 1982 roku mogące wywołać niepokój publiczny ulotki zawierające fałszywe wiadomości na temat stanu wojennego oraz poczynąń władz PRL, jak również nawołujące do stawiania władzy czynnego oporu. Wobec wszystkich podejrzanych zastosowano tymczasowe aresztowanie, które było utrzymane również po wniesieniu sprawy wraz z aktem oskarżenia do sądu. Wyrokiem z dnia 2 marca 1982 roku Sąd Pomorskiego Okręgu Wojskowego w Bydgoszczy na sesji wyjazdowej w Łodzi uznał w/w za winnych popełnienia zarzucanych im przestępstw i skazał Aleksandra M. na karę jednego roku i sześciu miesięcy pozbawienia wolności, Pawła N. na karę jednego roku pozbawienia wolności, a Mariana W. na karę jednego roku pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania na okres trzech lat. W wyniku rewizji nadzwyczajnej Sąd Najwyższy wyrokiem z dnia 11 października 1992 roku uniewinnił wszystkich oskarżonych od przypisanych im przestępstw, uznając, iż w treści ulotek zawarte były wyłącznie oceny i komentarze do wydarzeń mających miejsce w kraju i były one ich publicznym politycznym oświadczeniem się. W

dniu 29 marca 2022 r. do Sądu Najwyższego w Warszawie zwrócono się z wnioskiem o podjęcie uchwały zezwalającej na pociągnięcie do odpowiedzialności karnej byłego sędziego Sądu Pomorskiego Okręgu Wojskowego w Bydgoszczy - Bogdana R. Sąd Najwyższy uchwałą z dnia 23 kwietnia 2025 roku nie uwzględnił wniosku prokuratora. Uchwała nie jest prawomocna z uwagi na nierozpoznanie zażalenia prokuratora.

5. Śledztwo w sprawie zbrodni komunistycznych stanowiących jednocześnie zbrodnie przeciwko ludzkości, dokonanych przez działających wspólnie i w porozumieniu prokuratorów Wojskowej Prokuratury Garnizonowej w Łodzi i sędziów Sądu Pomorskiego Okręgu Wojskowego w Bydgoszczy, będących funkcjonariuszami państwa komunistycznego, w okresie od dnia 18 marca 1982 roku do dnia 24 czerwca 1982 roku w Łodzi, polegających na przekroczeniu uprawnień poprzez bezprawne pozbawienie wolności na czas powyżej siedmiu dni w postaci skazania Wiesława Z. i Tadeusza P. na kary pozbawienia wolności, co stanowiło represję i poważne prześladowanie z przyczyn politycznych z powodu prezentowanych przez nich przekonań i poglądów społeczno-politycznych, a tym samym naruszenie praw do ich wyrażania i było działaniem na szkodę interesu publicznego oraz prywatnego pokrzywdzonych (S. 23.2021.Zk).

W dniu 29 marca 2022 roku do Sądu Najwyższego w Warszawie zwrócono się z wnioskiem o podjęcie uchwały zezwalającej na pociągnięcie do odpowiedzialności karnej byłego sędziego Sądu Pomorskiego Okręgu Wojskowego w Bydgoszczy - Remigiusza C. Sąd Najwyższy uchwałą z dnia 17 grudnia 2024 roku nie uwzględnił wniosku prokuratora. Uchwała nie jest prawomocna z uwagi na nierozpoznanie zażalenia prokuratora.

6. Śledztwo w sprawie zbrodni komunistycznych stanowiących jednocześnie zbrodnie przeciwko ludzkości, dokonanych przez działających wspólnie i w porozumieniu prokuratorów Wojskowej Prokuratury Garnizonowej w Łodzi i sędziów Sądu Pomorskiego Okręgu Wojskowego w Bydgoszczy, będących funkcjonariuszami państwa komunistycznego, w okresie od dnia 19 grudnia 1981 roku do dnia 27 stycznia 1982 roku w Łodzi, polegających na przekroczeniu uprawnień poprzez bezprawne pozbawienie wolności na czas powyżej siedmiu dni w postaci skazania Zbigniewa R., Henryka D., Juliana F. i Ludwika J. na kary pozbawienia wolności, co stanowiło represję i poważne prześladowanie z przyczyn politycznych z powodu prezentowanych przez nich przekonań i poglądów społeczno-politycznych, a tym samym naruszenie praw do ich wyrażania i było działaniem na szkodę interesu publicznego oraz prywatnego pokrzywdzonych (S. 11.2021.Zk).

W dniu 29 marca 2022 r. do Sądu Najwyższego w Warszawie zwrócono się z wnioskiem o podjęcie uchwały zezwalającej na pociągnięcie do odpowiedzialności karnej byłego sędziego Sądu Pomorskiego Okręgu Wojskowego w Bydgoszczy - Edwarda M. Sąd Najwyższy uchwałą z dnia 27 czerwca 2022 roku uwzględnił wniosek o uchylenie immunitetu Edwarda M. w zakresie wszystkich czterech czynów stanowiących zbrodnie sądowe. Sąd Najwyższy uchwałą z dnia 1 października 2025 roku uwzględnił zażalenie Edwarda M. uchylając uchwałę z dnia 27 czerwca 2022 roku.

Zbrodnie nazistowskie

1. Śledztwo w sprawie zbrodni popełnionych w latach 1939-1945 przez funkcjonariuszy państwa nazistowskiego w więzieniu w Radogoszczu w Łodzi na więźniach tegoż obozu (S 37.2019.Zn).

Śledztwo w tej sprawie zostało podjęte postanowieniem z dnia 18 lipca 2019 roku. Dotychczas w śledztwie zebrano obszerny materiał dowodowy w postaci zeznań świadków, dokumentów, fotografii, publikacji historycznych, które pozwoliły na ustalenie, iż poszerzone więzienie policyjne na Radogoszczu (Erweitärtes Polizeigefängnis Radegast), funkcjonujące w latach

1940-1945, było największym na terenie Łodzi przejściowym więzieniem podległym niemieckiej policji. Więzienie zorganizowano w budynkach byłej fabryki Samuela Abbego, które systematycznie adaptowano do nowych funkcji, aż do początków 1943 roku. Więzienie radogoskie było więzieniem przeznaczonym dla mężczyzn Polaków, jednak sporadycznie przetrzymywano w nim krótko także kobiety. Osadzano też pojedyncze osoby pochodzenia żydowskiego (zwłaszcza tuż przed zamknięciem getta łódzkiego w ostatnich dniach kwietnia 1940 r., ale także w późniejszym czasie), Rosjan (jeńców wojennych zbiegłych z niewoli lub robót przymusowych w obozach, jak pod Sieradzem - poligon) i najprawdopodobniej w niewielkiej liczbie osoby innych narodowości. Więźniowie przebywali w więzieniu w dłuższych lub krótszych okresach, do momentu sformułowania transportu lub decyzji prokuratorskich bądź sądowych co do dalszego losu więźnia. Były to okresy dwutygodniowe i dłuższe, a zdarzały się także okresy ponad roczne. Jedną z zasadniczych funkcji radogoskiego więzienia było przetrzymywanie więźniów do czasu sformowania/zgrupowania ich w odpowiednie transporty w celu wywiezienia do właściwych więzień, najczęściej do Sieradza, Łęczycy czy Wielunia, także do obozów, zwłaszcza obozu pracy karnej w Ostrowie Wielkopolskim, a przede wszystkim do obozów koncentracyjnych: KL Dachau, KL Auschwitz, KL Gross-Rosen, KL Mauthausen-Gusen. Z chwilą zbliżania się frontu wschodniego podjęto akcję likwidacyjną więzienia, którą dowodził Walter Pelzhausen, rozpoczęła się ona około północy z 17 na 18 stycznia 1945 roku i trwała do godzin rannych 18 stycznia 1945 roku. Prowadzone czynności zmierzają do sukcesywnego tłumaczenia dokumentów w języku niemieckim zgromadzonych w aktach sprawy, jak również ustalenia miejsca pobytu lub daty zgonu byłych więźniów obozu oraz przesłuchania świadków.

2. Śledztwo w sprawie zbrodni popełnionych przez niemieckich funkcjonariuszy obozowych w latach 1942-1945 na więźniach obozu dla dzieci i młodzieży polskiej w Łodzi przy ulicy Przemysłowej (S 36.2019.Zn).

Śledztwo w tej sprawie zostało podjęte postanowieniem z dnia 10 lipca 2019 roku. W śledztwie zebrano dotychczas obszerny materiał dowodowy w postaci zeznań świadków, dokumentów, fotografii, publikacji historycznych. Prewencyjny (izolacyjny) obóz niemieckiej policji bezpieczeństwa dla dzieci i młodzieży polskiej w Łodzi (Polenjugendverwahrlager der Sicherheitspolizei in Litzmannstadt), przy ulicy Przemysłowej oficjalnie uruchomiono w dniu 1 grudnia 1942 roku. Obóz został wyzwolony w dniu 19 stycznia 1945 roku. Przez obóz przeszło prawdopodobnie około 3000 dzieci i młodzieży. Średnio w obozie przebywały dzieci w wieku od 8 do 16 lat. Okresowo były dzieci młodsze, nawet w wieku 2-7 lat, oraz starsze powyżej 16 lat. W obozie osadzano dzieci i młodzież ze wszystkich zakątków Polski, ale także dzieci z zagranicy. Obóz w Łodzi posiadał filię w miejscowości Dzierżazna, niedaleko Łodzi, która powstała najprawdopodobniej jesienią 1943 roku. Prowadzone czynności zmierzają do sukcesywnego przekazywania do tłumaczenia szeregu dokumentów i fotokopii dokumentów sporządzonych w języku niemieckim. Równoległe do tych działań prowadzone są sukcesywnie czynności dotyczące ustalenia miejsca pobytu lub daty zgonu byłych więźniów obozu i przesłuchania świadków. W latach 2023-2025 sukcesem zakończyły się zarządzone przez prokuratora prace ekshumacyjne na cmentarzu rzymsko-katolickim Świętego Wojciecha w Łodzi. Wydobyto dotychczas łącznie szczątki siedemnastu osób, które poniosły śmierć w obozie przy ulicy Przemysłowej: szesnastu chłopców i jednej dziewczynki. Zlecono badania identyfikacyjne ekshumowanych szczątków tych dzieci. Do tej pory dokonano pozytywnej identyfikacji dwóch chłopców.

[Następny Strona](#)